

NAGY EDIT

SZERZŐDÉSKÖTÉS ELEKTRONIKUS ÚTON

*„Ha azt akarjuk, hogy az Internet tovább növekedjék,
együtt kell dolgoznunk azért, hogy biztosítsuk azt,
hogy a vásárlás az Interneten épp oly biztonságos legyen,
mint a vásárlás egy nagyáruházban.”*

/William J. Clinton/

A XX. század utolsó évtizedeiben a számítástechnika és az informatika nem várt fejlődésének lehettünk tanúi, amely az információs társadalom, más néven a „tudástársadalom”¹, illetve az „elektronikus társadalom”² kialakulásához vezetett, s amely az élet minden területére hatással volt. A legjelentősebb fejlődések a gazdaság és a kereskedelem területén következtek be. A fejlődés egyik eredménye az elektronikus kereskedelem kialakulása volt.

Dolgozatom célja a vállalkozás és a fogyasztó között, elektronikus úton kötött szerződések tárgyalása a hatályos magyar szabályozás alapján, figyelembe véve a jogirodalmi álláspontokat.

I. Fogalmi megközelítések

A jogirodalomban az elektronikus kereskedelemnek sokféle definíciója létezik:

Legtágabban: az üzleti célú kereskedelmi kommunikáció része, mely általánosságban termékek, szolgáltatások, vagy valamely személy ismertségének előmozdítására irányuló gazdasági célú, elektronikus úton megvalósított egyoldalú, vagy interaktív kommunikáció.³

Tágabb értelemben: elektronikus, Interneten keresztül folytatott üzletelést, üzletvezetést jelent. (e-business) Az e-business része az e-commerce.⁴

Szűkebb értelemben: a termékek, illetve szolgáltatások elektronikus úton történő kereskedelmét jelenti. (e-commerce)⁵

Tímár András és Kondricz Péter álláspontja szerint: „Elektronikus kereskedelemnek nevezzük a távollévők között, elektronikus eszközök által tett olyan jogilag releváns cselekményeket, amelyek egyedileg meghatározható jogalanyok között polgári jogi jellegű jogviszonyt hoznak létre, feltéve, hogy a jogszabály az elektronikus kereskedelemre vonatkozó rendelkezések alkalmazását nem zárja ki.”⁶

II. Az elektronikus szerződéskötésre vonatkozó nemzeti szabályozás

I. Az elektronikus kereskedelemre vonatkozó, közjogi szabályrendszer részét képezi az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (a továbbiakban: E-ker. tv.), amely törvény megalkotásának fő

¹ Komenczi Bertalan: *Információelmélet*. Eszterházy Károly Főiskola (Eger) távoktatási anyag, 2002. 210. old.

² Török Ádám: *Az elektronikus gazdaság kibontakozása az Európai Unió közép-európai tagjelölt országaiiban*. Külgazdaság 2002/5.

³ Budai Judit: *Az elektronikus kereskedelem jogi kérdései. A szerződés létrejöttének, teljesítésének szabályai. Az Internet használatával összefüggő jogi kérdések, hazai megoldások*. Szakmai Konferencia, Budapesti Ügyvédi Kamara, 2000 május.

⁴ Marosi Zoltán: *A fogyasztó védelme az elektronikus kereskedelemben avagy az Internet a vásárló szemével nézve* - <http://www.QuickStudiokft.hu/>

⁵ Marosi i.m.

⁶ Marosi i.m.

indoka az 1991. december 16-án a Magyar Köztársaság, az Európai Közösségek és azok tagállamai közötti társulás létesítéséről szóló Európai Megállapodás 67. cikkében vállalt jogharmonizációs kötelezettség teljesítése volt.⁷ E törvényben a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000/31/EK irányelv („Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv”) rendelkezései kerültek implementálásra.

A törvény szerkezete

A) Általános rendelkezések:

E törvény általános rendelkezéseinek tekinthetők azok a rendelkezések, amelyek a) a törvény hatályát határozzák meg, továbbá ide sorolhatók b) az értelmező rendelkezések, és a törvénynek c) az előzetes engedélyezést kizáró elvre vonatkozó rendelkezései is.

a) A törvény hatálya

- *tárgyi hatálya* kiterjed minden olyan, az információs társadalommal összefüggő szolgáltatásra, amelyet a Magyar Köztársaság területéről nyújtanak, illetve amely a Magyar Köztársaság területére irányul.
- *személyi hatálya* a fent meghatározott szolgáltatást igénybe vevőkre – akik lehetnek természetes személyek, illetve jogi személyek, avagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek is – és a szolgáltatónak minősülő természetes, illetve jogi személyekre, avagy jogi személyiség nélküli szervezetekre is kiterjed.
- A törvény *kivételeket* fogalmaz meg a hatálya alól, ekképpen nem kell alkalmazni a törvény rendelkezéseit a bírósági, illetve egyéb hatósági eljárásban nyújtott szolgáltatásra és a törvény nem érinti a személyes adatok védelmére vonatkozó jogszabályok alkalmazását, továbbá a törvény hatálya nem terjed ki az olyan közlésekre, amelyet gazdasági vagy szakmai tevékenység, avagy közfeladat körén kívül eső célból eljáró személy tesz információs társadalommal összefüggő szolgáltatás igénybevételével, ideértve az ilyen módon tett szerződési nyilatkozatokat is.

A jogalkotó a törvény tárgyi hatályát tulajdonképpen a világ valamennyi országából nyújtott Internetes szolgáltatásra kiterjesztette. Verebics János ezt a megoldást jogi nonszensznek tartja, azon indokból, hogy a jogkövetés ki nem kényszeríthető, ráadásul a szolgáltatás nyújtójával szemben a magyar jognak – viszonyosság hiányában – semmilyen szankciós lehetősége nincsen.⁸

Álláspontom megegyezik Petia Csaba álláspontjával, miszerint: „a törvény hatályának megfogalmazása azt a célt szolgálja – tekintettel az információs társadalmi szolgáltatások globalitására –, hogy ne fordulhasson elő olyan szituáció, amikor magyarországi relevanciával bíró cselekményre nem alkalmazhatóak a magyar jog rendelkezései.”⁹, továbbá egyetértek Verebics Jánossal abban, hogy a Magyar Köztársaság területére irányuló információs társadalmi szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatókkal szemben a jogkövetés kikényszerítése nehézkes, hiszen amennyiben a szolgáltatást nyújtó székhelye olyan állam területén található, amellyel a magyar állam nem áll viszonyossági kapcsolatban a jogkövetés kikényszerítése, és a nem jogkövető magatartás szankcionálása lehetetlen.

b) A törvény Értelmező rendelkezései közül az alábbi fogalmak érdemelnek említést:

- Az elektronikus kereskedelem definícióját a törvény 2. § a) pontja adja meg: *Elektronikus kereskedelmi szolgáltatás*: olyan információs társadalommal összefüggő szolgáltatás, amelynek célja valamely birtokba vehető forgalomképes ingó dolog - ideértve a pénzt és az értékpapírt, valamint a dolog módjára

⁷ Petia Csaba: *Elektronikus kereskedelem*. Szakdolgozat. Budapest, 2003.

⁸ Verebics János: *Elektronikus gazdasági kapcsolatok joga*, HVG-ORAC Budapest 2001. pp. 178-179.

⁹ Petia: i.m. 27. old.

hasznosítható természeti erőket -, szolgáltatás, ingatlan, vagyoni értékű jog (a továbbiakban együtt: áru) üzletszerű értékesítése, beszerzése, cseréje vagy más módon történő igénybevétele.

- *Információs társadalommal összefüggő szolgáltatás:* minden olyan elektronikus úton, távollevők részére, rendszerint ellenszolgáltatás fejében nyújtott szolgáltatás, amelyhez a szolgáltatás igénybe vevője egyedileg fér hozzá. Ide sorolható bármilyen szolgáltatás: pl. Internet-hozzáférés biztosítása, tárhely-biztosítás, kereső- és portálszolgáltatás, online termékértékesítés, online kulturális szolgáltatás biztosítása a szolgáltató által.
- *a Magyar Köztársaság területére irányuló szolgáltatás:* minden olyan szolgáltatás, melyről a használt nyelv, a pénznem és egyéb körülmények alapján valószínűsíthető, hogy magyarországi igénybe vevők számára kívánják elérhetővé tenni.
- *a Magyar Köztársaság területéről nyújtott szolgáltatás:* a Magyar Köztársaság területén lévő székhelyén, telephelyén vagy lakóhelyén az adott információs társadalommal összefüggő szolgáltatással kapcsolatos tényleges tevékenységet végző szolgáltató által nyújtott információs társadalommal összefüggő szolgáltatás.
- *Szolgáltató:* az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó természetes, illetve jogi személy, vagy jogi személyiség nélküli szervezet.
- *Közvetítő szolgáltató:* olyan az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltató, amely az igénybe vevő által biztosított információt távközlő hálózaton továbbítja, vagy a távközlő hálózathoz hozzáférést biztosít (egyszerű adatátvitel és hozzáférés-biztosítás), illetve olyan fent meghatározott szolgáltató, amely az igénybe vevő által biztosított információt távközlő hálózaton továbbítja, és az alapvetően a más igénybe vevők kezdeményezésére történő információtovábbítás hatékonyabbá tételét szolgálja (gyorsítótárolás), avagy olyan fent meghatározott szolgáltató, amely az igénybe vevő által biztosított információt tárolja (tárhely-szolgáltatás), illetve olyan szolgáltató, amely az információk megtalálását elősegítő segédeszközöket biztosít az igénybe vevő számára (keresőszolgáltatás).
- *Szabályozott terület:* az információs társadalommal összefüggő szolgáltatásokra és a szolgáltatókra jogszabályban meghatározott általános vagy különös követelmények, amelyek a Magyar Köztársaság területén üzletszerű gazdasági tevékenység megkezdéséhez vagy folytatásához szükségesek.
- *Vállalkozás:* az a természetes személy, jogi személy, illetve jogi személyiség nélküli szervezet – ideértve a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepét is – aki, illetve amely önálló foglalkozásával vagy gazdasági tevékenységével összefüggő célok érdekében jár el.
- *Fogyasztó:* az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységén kívül eső célok érdekében eljáró természetes személy.

Mindezen fogalmak értelmezésére való rávilágítás a célból szükséges, hogy az elektronikus úton kötendő szerződésekre vonatkozó közjogi szabályozás megérthető legyen.

c) Az előzetes engedélyezést kizáró elv

A törvény 3. §-a, összhangban az Európai Unió által deklarált alapelvvel - a szolgáltatásnyújtás szabadsága – a következőképpen rendelkezik: „Információs társadalommal összefüggő szolgáltatás nyújtásának megkezdéséhez, illetve folytatásához előzetes engedély vagy bármely ezzel azonos joghatású hatósági határozat nem szükséges.” E rendelkezésével a jogalkotó deklarálja, hogy a szolgáltatás nyújtása nem korlátozható, nem köthető előzetes engedély avagy bármely hatósági határozat meglétéhez, azonban a 3/A. § (1) bekezdésében a jogalkotó a szolgáltatás nyújtásának korlátozását is biztosítja az ott nevesített esetekben. Pl.: amennyiben az érintett hatóság vagy bíróság intézkedése az alábbi érdekek valamelyikének védelmében szükséges: a közrend, különösen a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése és üldözése, ideértve a kiskorúak védelmét és a faji, nemi, vallási vagy nemzeti alapú bármilyen gyűlöletre uszítás és az egyének emberi méltóságának megsértése elleni fellépést.

B) A törvény 4. §-a a szolgáltatókat terhelő általános *adatszolgáltatási kötelezettségről* rendelkezik, amelyet az V. pontban tárgyalok részletesen.

C) A törvény 5. §-a és 6. §-a az elektronikus úton történő szerződéskötésre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza, e körben rendezi a szolgáltatónak a szerződés megkötésével összefüggő adatszolgáltatási kötelezettségét, és a szerződés megkötésének a folyamatát, továbbá a törvény rendelkezéseitől való eltérés lehetőségét. A törvénynek az elektronikus úton történő szerződéskötésre vonatkozó rendelkezéseit a V. és a VI. fejezetekben tárgyalom részletesebben.

D) Az idézett törvény 7-12. §-a a szolgáltató és a közvetítő szolgáltató felelősségére vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza.

E) A 13. § -a a törvénynek a jogsértő információs társadalommal összefüggő szolgáltatással eljárási rendjét határozza meg, amellyel a jogalkotó a szerzői jog védelmének hatékony eszközét kívánta megteremteni.

F) A törvénynek a 13/A. §-a az adatvédelemre, a 14. §-a, a 14/A. §-a, a 14/B. §-a, és a 14/C. §-a az elektronikus hirdetésre vonatkozó külön szabályokat tárgyalja.

G) A törvény 15. §-a az információs társadalommal összefüggő szolgáltatásokra vonatkozó különös fogyasztóvédelmi szabályokat és a 15/A. §-a a Magatartási kódexekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza.

H) A vegyes és a záró rendelkezésekben a jogalkotó meghatározza a törvények rendelkezéseinek betartását felügyelni hivatott hatóságokat, amelyek az alábbiak: a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság és a Nemzeti Hírközlési Hatóság.

A D)-H) pontokba foglalt rendelkezéseit a törvénynek e témakörben nem kívánom tárgyalni.

2. Az elektronikus úton, a fogyasztó és a vállalkozás között kötött kereskedelmi szerződések távollevők között kötött szerződéseknek minősülnek, ezért az ilyen típusú szerződéskötésre vonatkozó rendelkezéseket a távollevők között kötött szerződésekről szóló 17/1999. (II. 5.) Korm. Rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) is tartalmazza. E rendeletben az Európai Unió 97/7/EC irányelvének rendelkezései kerültek áttüntetésre.

A Korm. rendelet szerkezete

A) A rendelet a *hatályára* vonatkozó rendelkezéseiben rendezi a távollevők között kötött szerződés és a távközlő eszköz fogalmát:

- *Távollevők között kötött szerződés:* minden olyan termék, illetve szolgáltatás értékesítésére irányuló szerződés, amelyet fogyasztó és vállalkozás köt egymással, a vállalkozás által működtetett távértékesítési rendszer keretében, olyan módon, hogy a szerződés megkötése érdekében a vállalkozás kizárólag távközlő eszközt alkalmaz.

- *távközlő eszköz:* bármely eszköz, amely alkalmas a felek távollétében - szerződés megkötése érdekében - szerződési nyilatkozat megtételére. Ilyen eszköz különösen a címzett vagy a címzés nélküli nyomtatvány, a szabványlevél, a sajtótermékben közzétett hirdetés megrendelőlappal, a katalógus, a telefon, az automata hívókészülék, a rádió, a videotelefon, videotex (mikroszámítógép képernyővel) billentyűzettel vagy érintőképernyővel, az elektronikus levél (e-mail), a távmásoló (telefax) és a televízió. A rendelet nem említi távközlő eszközként a weboldalt, azonban természetesen azok is távollevők közötti összeköttetésnek minősülnek.¹⁰

¹⁰ Santavecz Beatrix: *Az interneten kötött szerződések*. Az Országgyűlés Hivatala. Magyarország és az Európai Unió. Díjnyertes pályázatok. 2002. 150. old.

A rendelet a vállalkozás, a fogyasztó, a termék és a szolgáltatás fogalmát nem határozza meg, e fogalmak értelmezésénél a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Fgytv.) rendelkezéseit kell alkalmazni.

Bizonyos szerződéskötéseket a jogalkotó kizárt a rendelet tárgyi hatálya alól, így a rendelet rendelkezései nem alkalmazhatóak pl.: a távértékesítés keretében kötött pénzügyi ágazati szolgáltatási szerződésekről szóló törvény által szabályozott pénzügyi ágazati szolgáltatásokra irányuló szerződésekre; az automatából történő értékesítésre; a nyilvános telefonállomás igénybevétele útján az elektronikus hírközlési szolgáltatóval kötött szerződésre; az építési szerződésre; az ingatlan tulajdonjogának vagy az ingatlanra vonatkozó más jog megszerzésére irányuló szerződésekre, kivéve a bérleti szerződést; az árverésen kötött szerződésre.

A Korm. rendeletnek a hatályra vonatkozó rendelkezéséből megállapítható, hogy a rendelet csak az ország határain belül, a vállalkozás és a fogyasztó között, távközlő eszköz útján, termék, illetve szolgáltatás értékesítésére irányuló szerződésekre terjed ki.

B) A Korm. rendelet 2. §-a *tájékoztatási kötelezettségre* vonatkozó rendelkezéseket foglalja magában:

„2. § (1) A vállalkozás a szerződés megkötése előtt kellő időben köteles a fogyasztót tájékoztatni: *a)* a vállalkozás cégnevéről (nevéről) és címéről (székhelyéről, illetve lakóhelyéről) azonosításra alkalmas módon; *b)* a szerződés tárgyának lényeges jellemzőiről; *c)* a terméknek, illetve szolgáltatásnak az általános forgalmi adót és egyéb kötelező terheket is magában foglaló áráról, illetve díjáról, valamint az összes járulékos költségről, így különösen a fuvardíjról, szállítási vagy postaköltségről; *d)* a fizetés, a szállítás vagy a teljesítés egyéb feltételeiről; *e)* az elállás jogáról (4. és 5. §); *f)* a távközlő eszköz használatának díjáról, ha azt az alapdíjtól eltérően állapítják meg; *g)* a vállalkozás ajánlati kötöttségének idejéről; *h)* a szerződés legrövidebb időtartamáról olyan esetben, amikor a szerződésben foglaltak teljesítésére folyamatosan vagy ismétlődően kerül sor. (2) A vállalkozás az (1) bekezdés szerinti tájékoztatási kötelezettségnek egyértelműen, közérthetően és pontosan, az igénybe vett távközlő eszköznek megfelelő módon köteles eleget tenni. (3) Ha a vállalkozás telefonon tesz szerződéskötésre ajánlatot a fogyasztónak, a telefonbeszélgetés megkezdésekor köteles közölni legalább cégnevét (nevét), székhelyét (lakóhelyét) és telefonszámát, valamint a fogyasztó figyelmét kifejezetten fel kell hívnia szerződéskötésre irányuló szándékára.”

C) A rendelet 3. §-a a vállalkozás terhére meghatározott *tájékoztatási kötelezettségre* vonatkozó *további rendelkezéseket* tartalmazza, e körben rendezi, hogy a vállalkozás köteles a tájékoztatást írásban - papíron vagy más, a fogyasztó számára hozzáférhető tartós adathordozón - a fogyasztó rendelkezésére bocsátani. Ha e kötelezettségének a szerződéskötést megelőzően nem tett eleget, ezt az írásbeli megerősítést a szerződés teljesítése során kellő időben, de - kivéve, ha a teljesítés harmadik személy részére történik - legkésőbb a teljesítés időpontjában köteles a fogyasztó részére rendelkezésre bocsátani. Az írásbeli megerősítésnek a 2. § (1) bekezdés *a)*-*e)* pontjában foglaltakon túl tartalmaznia kell: az elállási jog gyakorlásának feltételeit, módját és következményeit, ideértve a 4. § (5) bekezdésében, a 6. §-ban és a 7. § (3) bekezdésében foglaltakat, továbbá azt az esetet is, amikor a fogyasztót az 5. § alapján az elállás joga nem illeti meg; a vállalkozás azon telephelye (fiókja) vagy egyéb szervezeti egysége címét, ahol a fogyasztó panaszait érvényesítheti; az esetleges jótállás feltételeit, valamint a teljesítést követően igénybe vehető kiegészítő szolgáltatásokat (alkatrészellátás, javítószolgálat); a szerződés megszüntetésének lehetőségét, ha az határozatlan időre szól, vagy tartama az egy évet meghaladja.

Az (1)-(2) bekezdésben foglaltak nem alkalmazhatóak távközlő eszköz útján egyetlen alkalommal nyújtott olyan szolgáltatás esetében, amelynek ellenértékét a távközlő eszköz üzemeltetője részére kell megfizetni. A fogyasztót azonban ilyen esetben is tájékoztatni kell a vállalkozásnak a (2) bekezdés *b)* pontjában meghatározott címéről.

E rendelkezések fogyasztóvédelmi rendelkezések, céljuk annak biztosítása, hogy a fogyasztó minden olyan jelentős információ birtokába jusson, amely információk szükségesek ahhoz, hogy kellően tájékozottan és körültekintően járjon el e szerződések megkötésénél. A vállalkozás terhére meghatározott tájékoztatási kötelezettség azért is kiemelt jelentőséggel bír ezen szerződéstípusok körében, hiszen e szerződések

megkötésekor a felek nincsenek fizikai kapcsolatban egymással, a fizikai kapcsolat hiányában a fogyasztó csupán távközlő eszköz útján szerezhet tudomást azon vállalkozásról, amellyel szerződéses kapcsolatot létesít, ezért szükséges, hogy minden a szerződés megkötéséhez szükséges információ birtokába jusson, és az információk ismeretében kösse meg szerződését.

D) A rendelet 4-6. §-ai a fogyasztókat megillető elállási jogra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza, amelyet a IX. fejezetben tárgyalok részletesen.

E) A Korm. rendelet 7. §-a a távollevők között kötött szerződés teljesítésére vonatkozó szabályokat tartalmazza, amelyet a VII. fejezetben részletesebben tárgyalok.

F) A Korm. rendelet 10. §-a kimondja: „A vállalkozást terheli annak bizonyítása, hogy a rendeletben meghatározott tájékoztatási kötelezettségének eleget tett, a határidők betartására vonatkozó előírásokat megtartotta, valamint a fogyasztó 9. §-ban előírt hozzájárulását beszerezte.” A rendelet szabályainak egyoldalú kógcenciája a fogyasztó pozíciójának erősítését szolgálja.

G) A II. § további garanciákat határoz meg a fogyasztók számára: „A fogyasztó a rendeletben meghatározott jogáról érvényesen nem mondhat le. A rendeletben foglaltaktól csak a fogyasztó javára lehet eltérni. Ha a rendelet hatálya alá tartozó szerződés az Európai Gazdasági Térség valamelyik államával szoros kapcsolatban áll, harmadik ország jogának a felek által a szerződésre irányadó jogként való választása érvénytelen annyiban, amennyiben e harmadik ország joga az említett államnak a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet átültető jogszabálya eltérést nem engedő rendelkezésével ellentétes. Az érintett kérdésben a felek által választott jog helyett az említett állam jogát kell a szerződésre alkalmazni.”

H) A Korm. rendelet a vállalkozás terhére előírt tájékoztatási kötelezettség megsértése esetére a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóságot jelöli ki eljáró hatóságként.

III. Az elektronikus úton kötött szerződés alanyai

Az elektronikus úton kötött szerződések alanyainak vizsgálatánál a vállalkozás és a fogyasztó, mint távollevők között, elektronikus úton létrejött szerződést veszem alapul, amely szerződésnek alanyai Korm. rendelet 1. § (1) bekezdése szerint a *vállalkozás* és a *fogyasztó*.

A vállalkozás fogalmát a Korm. rendelet nem, azonban az E-ker. tv. már idézett rendelkezése - a 2. § t) pontja - és az Fgytv. 2. § b) pontja rendezi. A törvények fogalom-meghatározása azonos. Vállalkozás az a természetes személy, jogi személy, avagy jogi személyiség nélküli szervezet, aki, illetve amely önálló foglalkozásával vagy gazdasági tevékenységével összefüggő célok érdekében jár el.

Az elektronikus úton kötött szerződések alanyaként résztvevő vállalkozás tulajdonképpen a szolgáltató, amelynek fogalmát az E-ker. tv. definiálja: „*Szolgáltató*: az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó természetes, illetve jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezet.” Az E-ker. tv. értelmében az elektronikus úton kötött szerződések alanyai nem csupán a Magyar Köztársaság területén székhellyel, telephellyel, illetve lakóhellyel rendelkező szolgáltató, hanem azon szolgáltató is, amelynek szolgáltatása a Magyar Köztársaság területére irányul. E témakörben a Magyar Köztársaság területén székhellyel, telephellyel, illetve lakóhellyel rendelkező szolgáltatót vettem alapul.

A szerződések másik alanya a fogyasztó, amelynek fogalmát a Korm. rendelet szintén nem határozza meg. A fogyasztó fogalmát az E-ker. tv. 2. § v) pontja és az Fgytv. 2. § a) pontja definiálja. Az Fgytv. a fogyasztó fogalmát a következőképpen értelmezi: „*fogyasztó*: az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységi körén kívül eső célok érdekében eljáró természetes személy, aki árut vesz, rendel, kap, használ, igénybe vesz, vagy az áruval kapcsolatos kereskedelmi kommunikáció, ajánlat címzettje.” Az Fgytv. tág értelmezésére tekintettel a fogyasztó fogalmának értelmezésénél az e törvényben meghatározott definíciót érdemes alapul venni.

Ahhoz azonban, hogy bármely fél kötelmi jogviszonyba léphessen, jog- és cselekvőképességnek kell lennie. Erre nézve a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) rendelkezései az irányadóak.

IV. A szerződés tárgya

Az elektronikus úton kötött szerződések tárgya részben a szolgáltatás. A szolgáltatás fogalmára vonatkozóan sem az E-ker. tv. sem a Korm. rendelet nem tartalmaz iránymutatást, fogalmát az Fgytv. 2. § g) pontja definiálja, az Fgytv. 2. § g) pontja szerint: a „*szolgáltatás*: termék, ingatlan vagy vagyoni értékű jog értékesítésén kívül minden olyan - ellenszolgáltatás fejében végzett - tevékenység, amely a megrendelő, illetve megbízó igényének kielégítésére valamely eredmény létrehozását, teljesítmény nyújtását vagy más magatartás tanúsítását foglalja magában...”

Az E-ker. tv. a szolgáltatás külön típusát az *elektronikus kereskedelmi szolgáltatást* nevesíti, amely szolgáltatás célja valamely birtokba vehető forgalomképes ingó dolog - ideértve a pénzt és az értékpapírt, valamint a dolog módjára hasznosítható természeti erőket -, szolgáltatás, ingatlan, vagyoni értékű jog (a továbbiakban együtt: áru) üzletszerű értékesítése, beszerzése, cseréje vagy más módon történő igénybevétele. Ezen szolgáltatásért tartozik helyállni a termékét, illetve a szolgáltatását értékesítő szolgáltatató vállalkozás.

Az elektronikus úton kötött fogyasztói szerződések tárgya általában a termék, így könyv, ruha, kozmetikum, és számítástechnikai, illetve elektronikai eszközök.

V. A Ptk. alapelve, az együttműködési kötelezettség

Az elektronikus úton, távollevők között kötött szerződésekre a már tárgyalt közjogi szabályozás mellett, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szerződésre vonatkozó rendelkezései is irányadók.¹¹ A Ptk. egyik legmeghatározóbb alapelve az együttműködési kötelezettség¹², amely alapelv a Ptk. kötelmi jogi részében is megjelenik a következőképpen: „A felek a szerződés megkötésénél együttműködni kötelesek, és figyelemmel kell lenniük egymás jogos érdekeire. A szerződéskötést megelőzően is tájékoztatniuk kell egymást a megkötendő szerződést érintő minden lényeges körülményről.”¹³ A feleket az együttműködési kötelezettségből adódóan tájékoztatási kötelezettség is terheli.

Az E-ker. tv. 4. §-a a szolgáltatót terhelő tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza, amely információk a szolgáltató vállalkozásnak a fogyasztó által történő azonosításához szükségesek:

„A szolgáltató köteles elektronikus úton közvetlenül és folyamatosan, könnyen hozzáférhető módon legalább a következő adatokat közzétenni: a szolgáltató nevét, a szolgáltató székhelyét, telephelyét, ennek hiányában lakcímét, a szolgáltató elérhetőségére vonatkozó adatokat, különösen az igénybe vevőkkel való kapcsolattartásra szolgáló, rendszeresen használt elektronikus levelezési címét, ha a szolgáltató létrejöttét vagy tevékenysége gyakorlásának megkezdését jogszabály nyilvántartásba való bejegyzéshez köti, a szolgáltatót a nyilvántartásba bejegyző bíróság vagy hatóság megnevezését, és a szolgáltató nyilvántartásba vételi számát, ha a szolgáltató tevékenységének gyakorlása jogszabály alapján engedélyköteles, ezt a tényt az engedélyező hatóság megnevezésével és elérhetőségi adataival, valamint az engedély számával együtt, ha a szolgáltató az általános forgalmi adó alanya, a szolgáltató adószámát...”

¹¹ Ptk. Negyedik rész. A Kötelmi jog. I. cím A Szerződés.

¹² lásd a Ptk. 4. § (1) bekezdését, amely szerint: „A polgári jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően, kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni.”

¹³ Ptk. 205. § (4) bekezdés

E törvényi rendelkezések mögött meghúzódó jogalkotói szándék abban áll, hogy a fenti törvényi rendelkezések biztosítsák az információs társadalommal összefüggő szolgáltatás igénybe vevője számára azt, - ideértve a fogyasztót is - hogy minden olyan jelentős információ birtokába jusson, amely ahhoz szükséges, hogy a szolgáltatás igénybe vételére avagy a szolgáltatás igénybe nem vételére vonatkozó tájékozott ügyleti döntését kialakíthassa.

A szolgáltató a személyes adataira vonatkozó információk megadásán túl köteles a szolgáltatására vonatkozó általános szerződési feltételeket oly módon hozzáférhetővé tenni, amely lehetővé teszi az igénybe vevő számára, hogy tárolja és előhívja azokat.¹⁴ Erre azért van szükség, hogy a fogyasztó ne csak egyszerűen szerződést kössön, hanem legyen tisztában azzal is, hogy milyen feltételekkel köti meg azt, milyen jogai és kötelezettségei vannak neki és partnerének.¹⁵

A szolgáltatónak további tájékoztatási kötelezettsége van, ekképpen köteles az igénybe vevő megrendelésének elküldését megelőzően egyértelműen tájékoztatni az igénybe vevőt - ideértve a fogyasztót - azokról a technikai lépésekről, amelyeket a szerződés elektronikus úton való megkötéséhez meg kell tenni, valamint arról, hogy a megkötendő szerződés írásba foglalt szerződésnek minősül-e, továbbá, hogy a szolgáltató iktatja-e a szerződést, illetve, hogy az iktatott szerződés utóbb hozzáférhető lesz-e, valamint köteles tájékoztatni az igénybe vevőt az adatbeviteli hibáknak a szerződéses nyilatkozat elküldését megelőzően történő azonosításához és kijavításához biztosított eszközökről, a szerződéskötés lehetséges nyelveiről és arról a - szolgáltatási tevékenységére vonatkozó - magatartási kódexről, amelynek az adott szolgáltatás tekintetében aláveti magát, amennyiben van ilyen; továbbá arról, hogy ez a magatartási kódex elektronikus úton hol hozzáférhető.¹⁶ A szolgáltató köteles továbbá a megfelelő, hatékony és hozzáférhető technikai eszközökkel biztosítani, hogy az igénybe vevő az adatbeviteli hibák azonosítását és kijavítását megrendelésének elektronikus úton való elküldése előtt el tudja végezni. Erre azért van szükség, hiszen könnyen előfordulhat, hogy a fogyasztó valamit elgépél, egy adatot hibásan avagy hiányosan ad meg, vagy esetleg egyáltalán nem adja meg valamely adatát, tehát feltétlenül szükséges az esetleges akarati hibák kijavítási lehetőségének biztosítása, mert a fogyasztónak a hibásan elküldött nyilatkozatának visszavonására nincs lehetősége. Ezen utóbbi kötelezettséget olyan kiemeltnek tartja a törvényhozó, hogy amennyiben a szolgáltató nem biztosítja a megfelelő eszközt a hibák kijavítására, a szolgáltatást igénybe vevő megrendelése nem minősül szerződéses nyilatkozatnak.¹⁷

Az E-ker tv. 5. § (4) bekezdése szerint a tájékoztatási kötelezettség nem vonatkozik az e-mailben kötött szerződésekre és az azzal egyenértékű kommunikációs eszközzel tett nyilatkozatokra¹⁸, hiszen az ilyen típusú szerződések esetében „az igénybevevő teljes egészében maga határozza meg szerződési nyilatkozatainak tartalmát, és feltételezhető, hogy rendelkezik az adott kommunikációs eszköz használatára vonatkozó ismeretekkel”.¹⁹

A Korm. rendelet a fogyasztók tájékoztatására vonatkozóan további előírásokat tartalmaz, amelyek szerint a vállalkozás a szerződés megkötése előtt kellő időben köteles a fogyasztót tájékoztatni: a szerződés tárgyának lényeges jellemzőiről, a terméknek, illetve szolgáltatásnak az általános forgalmi adót és egyéb kötelező terheket is magában foglaló áráról, illetve díjáról, valamint az összes járulékos költségről, így különösen a fuvardíjról, szállítási vagy postaköltségről, a fizetés, a szállítás vagy a teljesítés egyéb feltételeiről, az elállás jogáról (4. és 5. §), a távközlő eszköz használatának díjáról, ha azt az alapidjótól eltérően állapítják meg; a vállalkozás ajánlati kötöttségének idejéről, a szerződés legrövidebb időtartamáról olyan esetben, amikor a szerződésben foglaltak teljesítésére folyamatosan vagy ismétlődően kerül sor. A vállalkozás az (1) bekezdés szerinti tájékoztatási kötelezettségnek egyértelműen, közérthetően és pontosan, az igénybe vett távközlő eszköznek megfelelő módon köteles eleget tenni. Ha a vállalkozás telefonon tesz

¹⁴ E-ker. tv. 5. § (1) bekezdése

¹⁵ Santaveczi i.m. 159. old.

¹⁶ E-ker. tv. 5. § (1)-(3) bekezdései

¹⁷ E-ker. tv. 6. § (1) bekezdése

¹⁸ E-ker. tv. 5. § (4) bekezdése

¹⁹ Lukács Mónika-Sándor István-Szűcs Brigitta: *Új típusú szerződések és azok gyakorlata a gazdasági életben*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest (2003), 262. o.

szerződéskötésre ajánlatot a fogyasztónak, a telefonbeszélgetés megkezdésekor köteles közölni legalább cégnevét (nevét), székhelyét (lakóhelyét) és telefonszámát, valamint a fogyasztó figyelmét kifejezetten fel kell hívnia szerződéskötésre irányuló szándékára.²⁰

A Korm. rendelet fenti rendelkezései fogyasztóvédelmi szempontból azért bírnak kiemelt jelentőséggel, mert a rendeletben meghatározott információk olyan jelentős információk, amelyek –tekintettel a szerződéskötés módjára – feltétlenül szükségesek a fogyasztók számára, ügyleti döntéstük kialakítása céljából, azaz, az arra vonatkozó döntésük meghozatalához, hogy kössenek-e szerződést avagy nem.

A fogyasztóval szemben elvárt követelmény, – amely egyrészt a Ptk. idézett alapelvéből és a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény 4. § (1) bekezdéséből is levezethető – hogy a fogyasztó a szerződés megkötésekor ésszerűen tájékozottan, és az adott helyzetben általában elvárható figyelmességgel és körültekintéssel köteles eljárni.

VI. A szerződés létrejötte elektronikus úton

A szerződés nem más, mint két fél kölcsönös, egybehangzó akaratnyilatkozata, amely akaratnyilatkozat joghatással jár.²¹ A szerződés létrejöttének tipikus esete, amikor az egyik fél ajánlatot tesz, amely ajánlatot a másik fél elfogadja. A kötelmi jogban a szerződés létrejöttéhez szükséges nyilatkozatoknak 2 típusa különíthető el: az ajánlattétel és az ajánlattételre való felhívás. Az ajánlattétel az egyik fél egyoldalú akaratnyilatkozata, amellyel egybehangzó akaratnyilatkozat kölcsönös jogokat és kötelezettségeket keletkeztet, a felhívás ajánlattételre azonban egy leendő szerződés előkészítésére alkalmas olyan nyilatkozat, amely nem tartalmaz minden információt, feltételt és kötelezettséget, amelynek elfogadása esetén létrejönne a kétoldalú jogügylet.²² Pl.: A weboldalak esetében beszélhetünk ajánlattételre felhívásról. A felhívás ajánlattételre csak áttételesen rendelkezik jogi relevanciával – amennyiben a felhívás megvalósítja az ún. „biztatási károkozást”, nem marad jogkövetkezmény nélkül²³ –, addig az ajánlathoz közvetlen jogi hatások fűződnek, így a Ptk. 211. § (1) bekezdése szerint ilyen joghatás az ajánlati kötöttség. Eszerint egy vagy több meghatározott személyhez címzett, szerződéskötésre irányuló javaslat akkor minősül ajánlatnak, ha kellően meghatározott és jelzi az ajánlattevőnek azt a szándékát, hogy elfogadása esetén magát kötelezettségben állónak tekinti. A javaslat akkor minősül kellően meghatározottnak, ha megjelöli az árut és kifejezetten vagy értelemszerűen megállapítja a mennyiséget és az árat, vagy rendelkezéseket tartalmaz ezek meghatározására.²⁴ Ezzel szemben azt az ajánlatot, amelyet nem egy vagy több meghatározott személyhez címeztek, csupán ajánlattételre irányuló felhívásnak kell tekinteni, hacsak a javaslatot tevő személy világosan nem utal ennek ellenkezőjére.²⁵

Az E-ker. tv. 6. §-ából levezethető, hogy a szolgáltatást igénybe vevő – ide értve a fogyasztót – tesz ajánlatot a szerződéskötésre a szolgáltató számára, a szolgáltatás megrendelése útján, s a szerződés abban az időpontban jön létre a felek között, amikor a szolgáltató visszaigazolásáról a fogyasztó tudomást szerez, illetve amikor a visszaigazolás a fogyasztó számára hozzáférhetővé válik.²⁶ Az E-ker. tv. 6. § (2) bekezdése alapján a szolgáltató köteles az igénybe vevő ajánlatának megérkezését az igénybe vevő felé, elektronikus úton haladéktalanul visszaigazolni. Amennyiben e visszaigazolás az igénybe vevő ajánlatának elküldésétől számított 48 órán belül nem érkezik meg az igénybe vevőhöz, úgy annak ajánlati kötöttsége megszűnik. A szerződés létrejöttének helye a Ptk. 213. § (3) bekezdése szerint az ajánlattevő lakóhelye, illetve székhelye. Azonban a helyzetet kissé bonyolulttá teszi az, hogy az internetes oldalak a világ minden

²⁰ Korm. rendelet (1)-(3) bekezdése

²¹ Ptk. 205. § (1) bekezdés

²² Bíró György: *A kötelmi jog és a szerződés tan közös szabályai*. Novotni kiadó, Miskolc 2000. pp. 277.

²³ A magyar jogban a Ptk. 6.§. szabályozza a biztatási károkozást

²⁴ Az Egyesült Nemzetek Egyezménye az áruk nemzetközi adásvételéről 14. cikk (1) bekezdése

²⁵ Az Egyesült Nemzetek Egyezménye az áruk nemzetközi adásvételéről 14. cikk (2) bekezdése

²⁶ E-ker. tv. 6. § (3) bekezdése

tájáról elérhetőek, ezért a szerződés létrejöttének helye felveti a jogválasztás kérdését, amellyel a jelen témakörben nem kívánok foglalkozni.

A Korm. rendelet szerint a szerződéskötésre vonatkozó szabályok eltérnek az E-ker. törvényben szabályozottól, ugyanis a Korm. rendelet szerint a vállalkozás tesz ajánlatot a fogyasztó számára, tájékoztatja a fogyasztót a szerződés minden lényeges eleméről, és az írásbeli tájékoztatást a fogyasztó rendelkezésére bocsátja.²⁷ A szerződés létrejöttének időpontja a távollévők között kötött szerződések esetében az az időpont, amikor a fogyasztó írásbeli elfogadó nyilatkozata az ajánlattevő vállalkozáshoz megérkezik.²⁸ A szerződés létrejöttének helye a Ptk. 213. § (3) bekezdése szerint szintén az ajánlattevő lakóhelye, illetve székhelye.

Az elektronikus jognyilatkozat sem írásbeli, sem szóbeli nyilatkozatnak nem tekinthető, ráutaló magatartásként („factum concludens”) értelmezhető. Bár tény, hogy ha a szerződés a képernyőn megjelenik, ez valójában nem jelent különbséget pl. egy faxon elküldött szerződéstől (hiszen azt a fogyasztó elvileg bármikor kinyomtathatja). Problémát jelent a ráutaló magatartás (tehát a ráklikkelés, az elfogadás ténye) bizonyítása, ezt szerver naplókkal („server log”) lehet tisztázni, illetve az elektronikus aláírás jelenti megoldást.²⁹

VII. A Szerződés teljesítése

Az elektronikus úton kötött szerződések teljesítése a szolgáltató és a fogyasztó által időben elvállal, ugyanis a szolgáltató vállalkozás a fogyasztó által megrendelt termék, illetve a megrendelt szolgáltatás szállításával teljesít, míg a fogyasztó a vételár megfizetésével, amely a termék kézhezvételét követően történik banki átutalással, postai utánvétellel, csekken történő befizetéssel, avagy futáron keresztüli fizetéssel.³⁰ A szerződés teljesítése során is kötelesek a felek együttműködni, a kötelezettnek a szerződés teljesítése érdekében úgy kell eljárnia, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, a jogosultnak pedig ugyanilyen módon elő kell segítenie a teljesítést. A felek a szerződés teljesítését érintő minden lényeges körülményről kötelesek egymást tájékoztatni. A Ptk. 277. § (1) bekezdése szerint a szolgáltatásnak a teljesítés időpontjában alkalmasnak kell lennie azokra a célokra, amelyekre más, azonos fajtájú szolgáltatásokat rendszerint használnak, és rendelkeznie kell azzal a minőséggel, illetve nyújtania kell azt a teljesítményt, amely azonos fajtájú szolgáltatásoknál szokásos, és amelyet a jogosult elvárhat, figyelembe véve a szolgáltatás természetét, valamint a kötelezettnek, a gyártónak, az importálónak vagy ezek képviselőjének a szolgáltatás konkrét tulajdonságaira vonatkozó - különösen reklámban vagy az áru címkéjén megjelenő - nyilvános kijelentését, és alkalmasnak kell lennie a jogosult által meghatározott célra, ha azt a jogosult a szerződéskötés időpontjában a kötelezett tudomására hozta, és abba a kötelezett beleegyezett, valamint rendelkeznie kell a kötelezett által adott leírásban szereplő, és az általa a jogosultnak mintaként bemutatott szolgáltatásban lévő tulajdonságokkal. A szolgáltatásnak azonban nem kell megfelelnie az (1) bekezdés b) pontjában említett nyilvános kijelentésnek, ha a kötelezett bizonyítja, hogy a nyilvános kijelentést nem ismerte, és azt nem is kellett ismernie, vagy a nyilvános kijelentést a szerződéskötés időpontjáig már megfelelő módon helyesbítették, vagy a nyilvános kijelentés a jogosult szerződéskötési elhatározását nem befolyásolhatta.³¹

VIII. Szerződésszegés

A szerződésszegés Ptk.-ban lefektetett általános szabályai e szerződésekre is irányadóak, azonban a jogalkotó e szerződésekre vonatkozóan speciális szabályokat is meghatározott. A Korm. rendelet 7. §-a

²⁷ Korm. rendelet 3. § (1) bekezdése

²⁸ Ptk. 213. § (1) bekezdése

²⁹ Marosi i.m.

³⁰ Santaveczi i.m. 170. old.

³¹ Ptk. 277. § (2) bekezdése

foglalja magában a távollevők között kötött szerződések teljesítésére vonatkozó speciális szabályokat, amely szerint: Ha a felek a teljesítés időpontjában nem állapodtak meg, a vállalkozás a szolgáltatás rendeltetéséből kétségtelenül megállapítható időpontban, ennek hiányában a fogyasztó felszólításában meghatározott időpontban vagy időn belül, felszólítás hiányában legkésőbb a megrendelésnek a vállalkozáshoz való megérkezésétől számított harminc napon belül köteles a szerződés szerinti teljesítésre. Ha a vállalkozás a szerződésben vállalt kötelezettségét azért nem teljesíti, mert a szerződésben meghatározott termék nem áll rendelkezésére, illetve a megrendelt szolgáltatást nem áll módjában nyújtani, köteles erről a fogyasztót haladéktalanul tájékoztatni, valamint a fogyasztó által fizetett összeget haladéktalanul, de legkésőbb harminc napon belül visszatéríteni. E kötelezettség teljesítése a vállalkozást nem mentesíti szerződésszegése egyéb következményei alól. Ha a vállalkozás a szerződésben meghatározott módon helyettesítő termékkel, illetve szolgáltatással teljesít, a 4. § szerinti elállási jog gyakorlása folytán a termék visszaszolgáltatásával kapcsolatban felmerült költségek a vállalkozást terhelik. A költségek viseléséről, valamint a megfelelően helyettesítő termékkel, illetve szolgáltatással történő teljesítésről a vállalkozás egyértelműen és pontosan köteles a fogyasztót tájékoztatni. A vállalkozás nem követelheti a fogyasztótól ellenszolgáltatást, ha olyan terméket értékesít, illetve olyan szolgáltatást nyújt, amelyet korábban a fogyasztó nem rendelt meg.

IX. Az elállási jog

A fogyasztót az elektronikus úton kötött szerződések esetében megilleti az indokolás nélküli elállási jog. Az elállási jog azt jelenti, hogy jogszabályi felhatalmazás alapján a fogyasztó egyoldalúan visszaléphet a szerződéstől, a másik félhez intézett nyilatkozatával. Az elektronikus úton kötött szerződések esetében a másik félhez intézett nyilatkozat történhet szóban, írásban illetve elektronikus úton. Az általános elállási jog Ptk.-beli szabályozása azonban sokkal szigorúbb, mert a szerződéstől elállni csak kifejezett és egyértelmű nyilatkozattal, az elállás okának és jogcímének megjelölésével lehet.

Az elállás a szerződést felbontja a felek között. A szerződés felbontása esetében a szerződés a megkötés időpontjára visszamenő hatállyal szűnik meg, és a már teljesített szolgáltatások visszajárnak³², amely azt jelenti, hogy a fogyasztó köteles a terméket saját költségén a vállalkozás részére visszaszolgáltatni, azonban ezenfelül egyéb költség nem terheli. A vállalkozás azonban követelheti a termék nem rendeltetészerű használatából eredő kárának megtérítését.³³ A vállalkozás köteles a fogyasztó által kifizetett összeget haladéktalanul, de legkésőbb az elállást követő harminc napon belül a fogyasztó részére visszatéríteni.³⁴ A fogyasztási kölcsönszerződést is felbontja a fogyasztó elállási jogának gyakorlása, amennyiben a termék árát vagy a szolgáltatás díját részben vagy egészben a vállalkozás által nyújtott kölcsön [a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény 2. § o) pontja] fedezi. A fogyasztó a vállalkozásnak a fogyasztási kölcsönszerződés felbontásából eredő kárát nem köteles megtéríteni, és tőle kamat vagy egyéb költség sem követelhető. Az (1)-(2) bekezdésben foglaltakat kell megfelelően alkalmazni, ha a termék árát vagy a szolgáltatás díját részben vagy egészben harmadik személy által nyújtott fogyasztási kölcsön (a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 2. számú melléklete III. 5. pont) fedezi, feltéve, hogy a fogyasztási kölcsönszerződés a pénzügyi intézmény és a vállalkozás előzetes megállapodásán alapul. A vállalkozás köteles a fogyasztó elállásáról a pénzügyi intézményt haladéktalanul értesíteni.³⁵

A fogyasztókat megillető elállási jog tulajdonképpen kompenzálja a szerződéskötés módjából következő azon körülményt, hogy a szerződés megkötése előtt és a szerződés megkötésekor a fogyasztónak nincsen lehetősége a termék megvizsgálására, kipróbálására, illetve az üzembe helyezésére. Az elállási jog

³² Ptk. 319. § (3) bekezdése, és a Ptk. 320. § (1) bekezdése

³³ Korm. rendelet 4. § (6) bekezdése

³⁴ Korm. rendelet 4. § (5) bekezdés

³⁵ Korm. rendelet 6. § (1)-(3) bekezdése

lehetőséget ad a fogyasztó számára, hogy a jogszabályban biztosított határidőn belül meggondolja magát, illetve lehetőséget ad a fogyasztónak a termék, illetve a szolgáltatás kipróbálására is. Az elállási jog indokolás nélkül történő gyakorlásának jelentősége abban áll, hogy a fogyasztó a megfelelő, hibátlanul működő és a rendeltetésszerű használatra alkalmas termékek esetén is gyakorolhatja elállási jogát. Természetesen az esetek többségében az elállásra az is okot adhat, hogy a fogyasztó részére kiszállított termék nem rendelkezik azon tulajdonságokkal, amelyekkel a vállalkozás hirdette, vagy bármilyen okból nem felel meg a fogyasztó elvárásainak. Fontos jogszabályi garancia, hogy a vállalkozás a fogyasztó elállási joggyakorlását nem kötheti semmilyen korlátozó feltételhez, így például a termékét értékesítő szolgáltató vállalkozás nem teheti attól a feltételtől függővé a fogyasztó elállási joggyakorlását, hogy a terméket a fogyasztó eredeti csomagolásában szolgáltatassa vissza a vállalkozás részére.

Az elállási jogot a fogyasztó a termékértékesítésre irányuló szerződések esetében a termék kézhezvételének napjától, amennyiben azonban a fogyasztó eddig az időpontig nem kapta meg az írásbeli megerősítést, az annak kézhezvételétől számított nyolc munkanap elteltéig, legfeljebb azonban a termék kézhezvételének napjától számított három hónap elteltéig gyakorolhatja az elállási jogát.³⁶ Ide értendők azok az esetek, amikor pl. a szolgáltató a webáruház honlapján nem tájékoztatja a fogyasztókat az elállási jog meglétéről vagy hiányáról, e jog gyakorlásának a határidejéről, valamint feltételeiről és szabályairól.

A szolgáltatás nyújtására irányuló szerződések esetében a fogyasztó az elállási jogát a szerződéskötés napjától, amennyiben azonban eddig az időpontig nem kapta meg az írásbeli megerősítést, az annak kézhezvételétől számított nyolc munkanap elteltéig, legfeljebb azonban a szerződéskötés napjától számított három hónap elteltéig gyakorolhatja.³⁷

Amennyiben az írásbeli megerősítés kézhezvételére - a termék értékesítésére irányuló szerződés esetében - a termék kézhezvételének napjától, illetve - a szolgáltatás nyújtására irányuló szerződések esetében - a szerződéskötés napjától számított három hónapon belül kerül sor, ettől az időponttól számított nyolc munkanap elteltéig a fogyasztó akkor is elállhat, ha a termék kézhezvételétől, illetve a szerződéskötés napjától számított három hónapból kevesebb mint nyolc munkanap van hátra.³⁸

A jogalkotó nem biztosít korlátlan védelmet a fogyasztó számára, hiszen nem részesíthető a fogyasztó túlzott védelemben a másik fél hátrányára, éppen ezért az elállási jog nem gyakorolható korlátlanul, az erre vonatkozó rendelkezéseket a Korm. rendelet 5. §-a tartalmazza, amely szerint „A felek eltérő megállapodása hiányában a fogyasztó nem gyakorolhatja a 4. § szerinti elállási jogot a szolgáltatás nyújtására vonatkozó szerződés esetében, ha az elállási határidő lejárta előtt a vállalkozás a teljesítést a fogyasztó beleegyezésével megkezdte; olyan termék értékesítése, illetve szolgáltatás nyújtása esetében, amelynek ára, illetve díja a pénzpiac értékesítő által nem irányítható ingadozásától függ; olyan termék értékesítése esetében, amely a fogyasztó személyéhez kötött, illetve amelyet a fogyasztó utasításai alapján vagy kifejezett kérésére állítottak elő, vagy amely természeténél fogva nem szolgáltatatható vissza vagy gyorsan romlandó; hang-, illetve képfelvétel, valamint számítógépi szoftver példányára vonatkozó szerződés esetében, ha a csomagolást a fogyasztó felbontotta; hírlap, folyóirat és időszaki lap értékesítésére vonatkozó szerződés esetében; szerencsejáték-szerződés esetében.”

X. Konklúziók

A tárgyalt témakörben egyértelműen kirajzolódik, hogy az elektronikus úton kötött szerződésekre vonatkozó jogi szabályozás nem különíthető el a hagyományos kötelmi jog rendszerétől, a speciális szabályok csupán a szerződéskötés módjára vezethetők vissza.

³⁶ Korm. rendelet 4. § (2) bekezdés a) pontja

³⁷ Korm. rendelet 4. § (2) bekezdés b) pontja

³⁸ Korm. rendelet 4. § (3) bekezdése

A jogi szakirodalom egyes képviselői szerint az elektronikus kereskedelemben nincs szükség jogalkotói közreműködésre, az önszabályozás, a szereplők által kialakított és közösen elfogadott helyes gyakorlat a megfelelő, mások álláspontja szerint szükség van a hagyományos jogalkotásra is, nem ritka, hogy önálló internetjog megalkotására van szükség, sőt mások álláspontja szerint ez már meg is született.

A szubszidiárius jogalkotás képviselői szerint indokolt, sőt szükséges az önálló jogi szabályozás, mert számos polgári jogban használatos fogalom értelmezhetetlen az internet világban, ugyanakkor hozzátesszük, hogy az elektronikus kereskedelem joga nem válhat el teljesen a polgári jogtól³⁹, ezért az elektronikus kereskedelemre vonatkozó jogszabályokba a jogalkotónak be kellene építeni egy utaló klauzulát, amely szerint a terület külön jogszabályban nem szabályozott kérdéseiben a polgári törvénykönyv és a polgári eljárásjog rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.⁴⁰ Álláspontom e nézőponttal megegyezik, hiszen az elektronikus úton kötött szerződésekre vonatkozó szabályanyag nem helyezhető el egy külön jogszabályban összefoglalva, hiszen a jogi szabályozás egyrészt polgári jogi és közjogi szabályozásból tevődik össze, ezért szükséges a szétválasztásuk, azonban egyetértek azon állásponttal, amely szerint az elektronikus kereskedelemre vonatkozó jogszabályokba a jogalkotónak be kellene építenie egy utaló klauzulát.

³⁹ Csuha Imre: *Elektronikus kereskedelem*. Copyright Krea Kft., Budapest, 2001. 215. old

⁴⁰ Zara László: *Az elektronikus kereskedelem*. In: Számvitel, Adó, Könyvvizsgálat, 2001/5. sz. 207. old